

Molt més que falles, foc i fum

La política cultural continua sent una de les assignatures pendents de l'Ajuntament de València.

El Palau de la Música, la Mostra de Cinema i les indefugibles falles copen bona part dels pressupostos i deixen la cultura de base amb pocs mitjans per sobreviure. Ara, almenys el sector del teatre i la dansa, absolutament oblidats per l'Ajuntament, comencen a veure la llum després d'anys i anys lluitant per fer-se escoltar.

Falles, mascletades, castells de focs i batalles de flors protagonitzen bona part de la vida social i cultural a la ciutat de València.

Aquesta imatge de capital dels sorolls, de la llum i de la festa —que tant s'ha exportat i explotat arreu del món— amaga, però, una altra realitat cultural: la dels actors de cinema i de teatre, la dels ballarins i la dels músics, la dels artistes valencians en general que lluiten des de fa anys per fer-se un lloc tant en els espais d'exhibició públics com en els pressupostos de la corporació local.

Però la cultura d'espectacle buida de continguts que tan bé ha sabut cultivar —i rendibilitzar— el Partit Popular, tant des de la Generalitat Valenciana com des de l'Ajuntament del cap i casal, no ha contribuït precisament a millorar la situació de la cultura de base en aquesta ciutat. En aquest sentit, l'oposició acusa l'actual equip de govern de l'Ajuntament —amb la popular Rita Barberà al capdavant— de convertir tota la seua política cultural en un magnífic aparador electoral i d'oblidar tot allò que no suposa un impacte mediàtic immediat. Des de la regidoria de Cultura, en canvi, es parla de la “promoció i producció de la cultura, concretada en la potenciació dels museus i de la xarxa de biblioteques”. Factors que, segons els populars, “constaten la percepció que els ciutadans senten de trobar-se en una ciutat on la cultura és un element capital de les polítiques públiques”.

Potser el reflex d'aquesta “preocupació per la promoció de la cultura” siga la imminent inauguració de la Casa Museu Conxa Piquer, un museu que ha provocat tot tipus de crítiques i que es preveu que s'òbriga al públic aquest 3 de desembre. Les obres de rehabilita-

ció de la casa —que l'Ajuntament va comprar ja fa anys— es van adjudicar per 38 milions de pessetes, mentre que les despeses per moblar el museu amb elements i mobles per recrear l'època en què va viure la cançonetista valenciana han pujat a 12 milions, un pressupost que supera de molt el que fins ara rebia el sector del teatre i la dansa per a tot l'any.

A banda del museu de la Piquer, l'últim projecte estrella de la corporació local ha estat l'ampliació i reforma del Palau de la Música, un auditori de gran prestigi en el circuit internacional i que té una regidoria pròpia a l'Ajuntament que compta amb un pressupost anual de 2.300 milions de pessetes, dels quals 1.600 van a càrrec de l'Ajuntament. Les obres, que van començar el passat 8 de novembre, tenen un pressupost d'uns 1.700 milions de pessetes —molt prop dels 2.000 que va costar la seua construcció— i preveuen la reforma de l'actual edifici amb la construcció d'una nova entrada i de noves oficines, una cafeteria i sales d'assaig.

Precisament, la idea de construir un nou pas d'entrada al Palau ha estat blanc de les crítiques del grup municipal socialista a l'Ajuntament, que afirma que, en realitat, aquest és l'únic objectiu de la reforma: “A Rita Barberà i a Mayren Beneyto [regidora del Palau i presidenta del seu organisme autònom] no els ha agradat mai l'entrada de l'auditori [per la part de darrere de l'edifici]”. I el regidor d'EU, Antonio Montalbán afegeix: “En teoria, les reformes es fonamenten en una manca d'espai, però el que volen realment és fer una entrada més sumptuosa per satisfer els aires de grandesa de determinades persones.”

De fet, la gestió del Palau de la Música és des de fa temps objecte de crítica tant dels grups de l'oposició com dels mateixos professionals del sector, que veuen com es contracten orquestres de fama internacional a colp de talonari i obliden la programació i promoció de les orquestres professionals valencianes. Alguns d'aquests músics opinen que han acostumat el públic valencià als grans esdeveniments i a les grans orquestres, amb la qual cosa els professionals valencians queden al marge d'aquesta dinàmica.

"El Palau –afirma José Luis Ábalos, regidor socialista a l'Ajuntament– programa sense saber quan costaran les orquestres, sense estar-se de res. Després, en canvi, per a la Federació de Societats Musicals, donen 7 milions per a tot l'any." En el mateix sentit, per a Antonio Montalbán, d'Esquerra Unida, "la programació del Palau, només la pot gaudir una minoria molt elitista. I el que passa al Palau es pot aplicar a la resta de la política cultural de l'Ajuntament, que ha oblidat per complet la cultura entesa com un instrument, la cultura de barri i per a tothom", afegeix el regidor.

El misteri dels fullets. A banda de la programació, el Palau de la Música continua rebent dures crítiques per la utilització, encara avui –mig any després de la constitució de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL)–, de la normativa lingüística secessionista de la RACV, la Real Academia de Cultura Valenciana. No debades, els problemes lingüístics en el Palau van començar amb l'arribada de la seua presidenta, Mayren Beneyto com a regidora d'Unió Valenciana. Les explicacions de Beneyto en aquest sentit resulten força aclaridores: "Es continua amb les mateixes normes per no confondre els traductors." I, per acabar d'adobar-ho, afegeix: "De fet, moltes vegades els programes els hem publicat només en castellà per evitar-nos aquest tipus de polèmiques."

En aquest sentit, el grup municipal socialista denunciava a l'Ajuntament el passat 31 d'octubre l'ús de la llengua al Palau "perquè fins i tot s'havia eli-

A dalt, imatge de la maqueta de l'ampliació i reforma del Palau de la Música. A baix, els membres de la companyia Micalet. El teatre ha estat un dels sectors més oblidats per l'Ajuntament.

La Regidoria de Cultura justifica les subvencions a la RACV per la "importància històrica" de la institució

minat el valencià dels fullets publicitaris", denuncia Ábalos. "Curiosament -puntualitza-, aquells que defensen les normes de la RACV són els que més entrebancs posen a la utilització del valencià."

De fet, totes les peticions que fa aquesta denominada Real Academia de Cultura Valenciana a l'Ajuntament de València per demanar les seues subvencions anuals són en castellà. Oficialment, l'Ajuntament dona cada any 2,5 milions a la RACV, però aquesta subvenció es veu incrementada tots els anys a través d'ajudes directes a programes específics de la institució o per fer obres a la seu, per posar un exemple. La regidora de Cultura de l'Ajuntament, María José Alcón, en declaracions a EL TEMPS, ho justifica assegurant que "la RACV gaudeix d'arrrelament en el sentiment d'un determinat nombre de valencians. Així mateix -afegeix la regidora- la institució ha ostentat un paper d'importància dins de la cultura valenciana, amb el qual es podrà estar o no d'acord, però que no s'ha d'ignorar".

El cert, però, és que enguany, entre les subvencions de la Generalitat Valenciana, les de la Diputació de València, les de l'Ajuntament i "otras aportaciones", la RACV rebrà uns 90 milions de pessetes. I per si això fóra poc, els pressupostos de la Generalitat per al 2002 preveuen un augment important de la subvenció destinada a aquesta acadèmia que finalment serà de 70 milions de pessetes, sense comptar les subvencions que rebran també de la

Diputació i de l'Ajuntament. El grup popular a les Corts Valencianes, davant les protestes de l'oposició, assegura que aquesta és una "institució que té una realitat històrica que cal respectar".

Les polèmiques lingüístiques a la ciutat de València, però, no s'acaben ni en el Palau ni en la RACV. La Junta Central Fallera (JCF), l'organisme que centralitza l'organització de les falles, també fa servir la normativa secessionista en totes les seues publicacions. La JCF és, de fet, juntament amb el Palau, l'altra gran mimada -políticament i econòmicament- de l'Ajuntament. Enguany, segons les despeses previstes per la corporació municipal, la JCF rebrà uns 250 milions de pessetes, a banda dels 170 previstos en concepte d'una partida especial per a falles i de 24 milions previstos per a l'equipament de les falleres. Aquests pressupostos s'emmarquen en les despeses destinades a fires, festes i turisme, que suposaran enguany gairebé 1.900 milions de pessetes.

Per a tota la resta d'activitats culturals, és a dir, exposicions, teatre, dansa, cinema i biblioteques, entre altres, hi ha una despesa prevista de 1.200 milions, 300 dels quals van destinats directament a la Fundació Municipal de Cine, organitzadora de la Mostra de València-Cinema del Mediterrani; 200, per a construcció de noves biblioteques -un dels principals cavalls de batalla dels grups de l'oposició-, i, curiosament, 50 per a l'entitat també secessionista Lo Rat Penat.

Si el Palau i la Junta Central Fallera, amb el vistiplau de la corporació municipal, utilitzen la normativa secessionista, les publicacions de l'Ajuntament, en canvi, mantenen totes un valencià perfectament normatiu. Segons Ábalos, "aquest és el doble joc del PP local, ja que li interessa conservar el vot més reaccionari de València, que encara és molt important".

Una esperança per al teatre. Les despeses de l'Ajuntament per al Palau, la Junta Central Fallera i les diverses entitats secessionistes de la ciutat de València contrasten notablement amb les ajudes a sectors com el de les arts escèniques, un dels més deixats de

banda per la corporació municipal. I és que, segons denunciem els mateixos professionals, València és l'única ciutat europea amb més de 150.000 habitants que no disposa d'un teatre municipal públic.

Ara, però, sembla que s'obre un camí per a tots els professionals valencians del teatre i la dansa. Si més no, l'Ajuntament s'ha compromès verbalment a destinar per al 2001 dos milions de pessetes en un estudi que ja s'està realitzant i que pretén copsar la realitat teatral de la ciutat. A més, també ha previst 18 milions per a una campanya de promoció del teatre i 10 milions en concepte d'ajudes a les associacions professionals del teatre i la dansa.

Tot i que aquesta xifra és sensiblement inferior a la que reclamava el sector, l'Ajuntament preveu destinar 80 milions en els pressupostos de 2002, 70 dels quals serien en concepte d'ajudes per al teatre i la dansa. Tot, amb l'objectiu, d'una banda, de consolidar la infraestructura empresarial de les companyies de dansa i de compensar l'exhibició de dansa en les sales de València, i, de l'altra, de contribuir a la producció d'espectacles de teatre. Els destinataris de totes aquestes ajudes els decidirà una comissió -encara pendent de constitució- que haurà de triar entre les quinze companyies de teatre i dansa que hi ha a la ciutat de València.

Totes aquestes subvencions -que de moment només són promeses verbals del tinent d'alcalde Alfons Grau i la regidora de Cultura María José Alcón-, són fruit de les reunions que el sector ha estat mantenint durant els últims vuit mesos amb els representants de l'equip de govern municipal. I és que va ser el passat mes de març quan, després de molts anys de sequera pressupostària, els professionals valencians es van decidir a posar fi al desert teatral que és la ciutat de València. Una simbòlica protesta en el plenari de l'Ajuntament de València i la lectura d'un comunicat que manifestava totes les necessitats del sector -precedit per una moció en el mateix sentit presentada pel grup municipal socialista-progresista- iniciava la batalla. "La situació era insostenible i gairebé dramàtica",

afirma l'actriu Isabel Carmona, representant de l'Associació d'Actors i Actrius Professionals Valencians en la comissió que ha negociat les ajudes al sector. "La ciutat ha donat l'esquena durant molts anys al sector del teatre i de la dansa, i la situació no podia continuar." La regidora de Cultura, tot i que prefereix no parlar de "desert cultural", reconeix que "el teatre mereix un tracte molt especial" i es mostra optimista respecte de les negociacions. "Crec que ajudarem a revitalitzar el teatre", assegura.

Els resultats, almenys de moment, satisfan en bona part les demandes del sector. Però l'objectiu final dels professionals valencians va molt més enllà. "El que hem aconseguit està molt bé –afirma l'actriu Cristina Plazas, que també ha participat en les negociacions– perquè almenys hem obert un camí allà on no hi havia res. Però el nostre objectiu últim és aconseguir la creació d'un teatre municipal de producció estable, a més d'una companyia de dansa municipal i un festival internacional de teatre a l'estiu, que seria el somni de tots nosaltres." Aprofitant les companyies nacionals i internacionals que actuen en festivals d'estiu com els de Barcelona i Madrid, la proposta del sector seria convertir València en la tercera capital teatral de l'estiu.

Entre el passat i el futur. Si el món del teatre sembla que comença a veure la llum, el del cinema, de moment, continua estancat. A àmbit de tot el País Valencià, les ajudes continuen insuficients i l'únic festival que d'alguna manera reflecteix l'activitat del sec-

tor són els Premis Tirant, que organitza, entre d'altres, l'Aiffa, l'agència d'informació, formació i foment de l'audiovisual. Per al seu president, Francesc Fenollosa, "el suport de les institucions és mínim, i pel que fa a l'Ajuntament, quasi nul". I és que la Mostra de València-Cinema del Mediterrani, que organitza cada mes d'octubre l'Ajuntament, ha donat escassa cabuda al llarg de la seua història a les produccions valencianes, tot i que en la darrera edició, celebrada a mitjan octubre, es va dedicar un cicle al director Carles Mira i una jornada al cinema valencià, amb projecció de pel·lícules i xarrades sobre l'audiovisual i la situació del sector.

Pel·lícules valencianes a banda, la Mostra ha estat, gairebé des de l'arribada del PP a l'Ajuntament, un dels esdeveniments culturals més criticats per l'oposició, i més enguany, quan el retard en el nomenament de la nova direcció del festival va provocar importants problemes d'organització i gestió. Segons Fenollosa, el futur de la Mostra resulta "molt incert". La regidora, de moment, ha confirmat a EL TEMPS la continuïtat de l'actual equip directiu.

Però ja no només són els aspectes tècnics el que es critica des de fora, sinó la pròpia idiosincràsia del festival, que molts consideren un festival folklorista vinculat al passat on el que interessa únicament és la projecció publicitària i les fotos amb els artistes convidats.

Més enllà dels problemes organitzatius, el que l'oposició retreu a l'equip de govern és la mentalitat amb què actua en aquests tipus d'esdeveniments culturals d'ampli abast social i cultural. Una mentalitat que qualifiquen de "rància, folklòrica i populista". "El que no pot passar en aquesta ciutat –certifica Ábalos– és que [la vedet] Rosita Amores i [el cantant folklòric] el Titi siguenc encara els nostres referents culturals." I és que, potser, una de les mancances més importants d'aquest consistori ha estat l'oblit per les manifestacions culturals que tenen a veure amb els signes d'identitat valencians.

A València no és fàcil veure un espectacle en valencià en un teatre públic, per exemple. Però molt més difícil és

assistir a un concert o un festival de música folk, que, com les falles, representa una de les tradicions valencianes més arrelades. "València és un desastre en tot allò que representa els valors propis dels valencians", critica Toni Torregrossa, veu del grup Urbàlia Rurana, un dels més reconeguts a àmbit nacional i internacional. "En aquesta ciutat no hi ha cap plataforma, ni per als grups que ja estan consolidats ni per a aquells que comencen. No existeix cap festival on puguem actuar. Està molt bé que hi haja festivals de flamenc, de jazz, i que vinguen grans figures internacionals. Però per què no un festival de folk?"

De fet, ja n'hi havia un, de folk, la Trobada de Música del Mediterrani, que es va convertir en un dels festivals pioners a Europa per apostar per aquest tipus de música, que està tant de moda actualment. La seua vida, però, va ser molt curta. Deu anys després del seu naixement, el 1991, amb l'arribada dels populars a l'alcaldia de València, el festival va iniciar el seu declivi. La regidora de Cultura, en mans d'Unió Valenciana i dirigida per Vicent González Lizondo, "el va convertir en un parador faller, en un festival de balls i danses folklòriques", afegeix Torregrossa, que coneix a fons aquesta transformació.

Avui dia, quan arreu d'Europa i de l'estat espanyol s'organitzen festivals de música d'arrel, València deixa passar una vegada més l'oportunitat. "Els arguments que donen els populars són força convincents –bromeja Toni Torregrossa–. Diuen que les dolçaines i els tabalets ja ixen al carrer durant les falles per acompanyar les falleres a l'ofrena de la Mare de Déu."

Amb tot això, i molt més, València aspira a ocupar "un lloc d'avantguarda en l'oferta cultural de les grans ciutats espanyoles i europees", assenyala la regidora de Cultura. Però si parlar d'eclosió cultural al País Valencià a hores d'ara resulta enrevessat, fer-ho de la ciutat de València resulta, si més no, agosarat.

L'oposició qualifica de "rància, folklòrica i populista" la política cultural de l'Ajuntament

Rosanna Melià